

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління банками на фінансовому ринку

на тему: **«Управління депозитними ресурсами банків»**
(назва теми)

Виконавець:

Студент 6 курсу, , 6 зф13м групи, ЦЗВФН
Коробченко Марія Олегівн

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

___д.е.н., професор___

(науковий ступінь, вчене звання)

Коваленко Вікторія Володимирівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність теми. Розвиток вітчизняної економіки за умов нестабільності в значній мірі визначається станом банківської системи і, насамперед, її можливостями щодо генерування достатніх обсягів власних ресурсів. Одним із джерел формування фінансових ресурсів комерційного банку є його пасиви, які утворюються у процесі здійснення депозитних операцій, тобто за рахунок тимчасово вільних коштів клієнтів.

Сучасні реалії характеризуються тим, що приріст депозитного портфелю комерційних банків має від'ємне значення, спостерігається відтік депозитів, знижується довіра населення до банківських установ.

Тому в умовах економічної і політичної нестабільності, зростання цін, розвитку інфляційних процесів комерційні банки повинні мати свою стратегію залучення нових вкладів та підтримання стійкості існуючих депозитів.

Від ефективності управління депозитами фізичних та юридичних осіб багато в чому залежать найважливіші показники діяльності банку. У зв'язку з цим назріла гостра необхідність пошуку ефективних методів аналізу і прогнозування економічних показників банківської діяльності. З цією метою було розроблено безліч математичних та економетричних моделей, що визначають, в основному, форми залежності між окремими факторами.

На сьогодні вітчизняна фінансово-кредитна система перебуває у стані тривалого суспільно-політичного напруження та посилення невизначеностей серед економічних агентів щодо подальшого їх розвитку. Банки опинилися в несприятливому фінансовому стані, що призвело до проблеми ефективного їх розвитку та підтримання ліквідності. Вирішення цієї проблеми пов'язане з умінням банків формувати ресурсну базу, раціонально розпоряджатися коштами та формувати довгострокову стратегію такої роботи.

Різноманітні підходи до управління депозитними ресурсами банків висвітлені у наукових працях Аванесової Н.Е., Батракової Л. Г., Версаль Н. І., Визволенко В.О., Волкової Н.І., Ігнатишина М.В., Золаторьової О.В., В.В. Коваленко, Коваленко О.М., Лаврова Р.В., Лисенок О.В., Мельникової І. М., Шептухи О.М. та багатьох інших.

Актуальність вирішення наведених питань та їх практична значимість зумовили вибір теми магістерського дослідження. Далі визначимо мету, об'єкт, предмет та основні методи дослідження.

Метою магістерського дослідження є поглиблення теоретичних засад, обґрунтування методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення методів та інструментів управління депозитними ресурсами банків.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні завдання:

- обґрунтувати теоретичні підходи до визначення сутності депозитних ресурсів банків;
- визначити місце депозитної політики банків як елементу системи управління

- депозитними ресурсами;
- охарактеризувати систему управління депозитними ресурсами банків;
  - дослідити сучасні тенденції формування ресурсної бази вітчизняних банків;
  - провести моніторинг депозитних ресурсів банків;
  - оцінити рівень використання депозитної бази в активні операції банків;
  - запропонувати науково-методичний підхід до прогнозування рівня банківських ресурсів;
  - удосконалити теоретико-методичні підходи до управління депозитними ризиками;
  - запропонувати комплексний підхід до управління депозитними ресурсами банків.

Об'єктом дослідження є процес управління депозитними ресурсами банків.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та прикладні аспекти управління депозитними ресурсами банків.

Методи дослідження. Теоретичними та методологічними засадами дослідження є основні закони економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі управління депозитними ресурсами банків. У процесі дослідження використано такі методи: системного аналізу – для аналізу структури і основних характеристик ресурсної бази комерційного банку, чинників формування власних коштів, підходів до управління депозитними ресурсами; статистичного аналізу – для аналізу стану депозитного ринку України; узагальнення, економіко-математичного моделювання – при визначенні теоретико-методологічних засад моніторингу і оцінювання ризику депозитної діяльності комерційного банку, аналізі ринкової кон'юнктури і перспектив залучення банківських ресурсів; інтуїтивної математики, ймовірно-статистичного, імітаційного моделювання – для розробки моделей формування депозитних ресурсів і оптимальної депозитної політики комерційного банку в умовах поведінкової економіки, вибору оптимальних варіантів розміщення депозитних ресурсів.

Інформаційною базою магістерського дослідження є законодавчі акти України та нормативно-правові документи, які регламентують діяльність банків в Україні, наукові праці закордонних і вітчизняних учених за темою дослідження, фінансова звітність банків, огляди інформаційно-аналітичних та рейтингових агентств, матеріали науково-практичних конференцій, а також ресурси Інтернет.

Поставлені завдання вирішувалися із застосуванням комп'ютерних програм аналізу даних STATISTICA, MATHEMATICA.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи управління депозитними ресурсами банків»* досліджено визначення сутності депозитних ресурсів банків; визначено місце депозитної політики в системі управління депозитними ресурсами банків; охарактеризована система управління депозитними ресурсами банків. За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені

наступні висновки.

Доведено, що характерною рисою депозитних операцій є активна роль клієнта банку, який самостійно визначає розмір вкладу, тобто частину своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Тому вагоме місце в процесі управління депозитними операціями комерційного банку мають займати заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників. Порядність та чесність банку відносно клієнтів повинні бути нормою, навіть у найбільш несприятливих ситуаціях для банківської діяльності.

Ресурси комерційних банків – це сукупність власного капіталу і залученого банком у результаті проведення пасивних і активно-пасивних операцій, а також коштів, що є в його розпорядженні і можуть бути використані для активних операцій.

Визначено класифікацію депозитних операцій, а саме: за економічною суттю; за суб'єктами; за секторами економіки, зважаючи на вид підприємства; за терміном, за вартістю, за нарахуванням відсотків, за місцем знаходження клієнта, за видом відкритого рахунку, за чутливістю до зміни процентних ставок, за стабільністю, за складністю управління, за валютою, за формою грошового обігу.

Визначено критерії впливу ресурсної бази на розвиток банківського бізнесу: виступає джерелом фінансування діяльності банку на початковій стадії його створення; сприяє діловим стосункам між клієнтами та комерційними банками; створює передумови з організації розрахунків в економіці країни, що поліпшує стан грошового обігу; сприяє зростанню капіталізації банків та виконанню вимог контролюючих органів; виступає інструментом підвищення довіри до банку; створює передумови для вигідних форм розрахунків для клієнтів.

Визначено етапи управління процесом залучення коштів на рахунки в банку: вибір стратегії банку на ринку депозитних послуг; визначення оптимальної структури депозитної бази та управління нею; розробка заходів з формування депозитних ресурсів банку.

Доведено, що депозитна політика – це складне економічне явище; її суть необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях. У широкому – депозитну політику комерційного банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності.

Під час формування депозитної політики потрібно врахувати інтереси всіх учасників цих відносин. Шляхи врахування таких інтересів відображає модель формування депозитної політики. Депозитна діяльність банків кореляційно залежить від обраної концепції формування та реалізації депозитної політики. В основі формування депозитної політики лежать як загальні, так і специфічні принципи.

У процесі розробки депозитної політики необхідно враховувати

економічні, соціальні та політичні цілі як складові частини управління банківською системою, орієнтовані на досягнення високого рівня розвитку економіки, а також рівень розвитку конкретного банку. Банку установі важливо удосконалювати управління депозитними операціями тому що це дає можливість регулювати, управляти, раціонально організовувати взаємини між банком і його клієнтами щодо прямого і зворотного руху коштів. Процес формування депозитної політики банків повинен визначатися концептуальними положеннями її реалізації.

До завдань, які повинні забезпечити досягнення даної мети, слід віднести такі: виконання вимог НБУ щодо дотримання встановлених економічних нормативів; недопущення наявності в банку коштів, які не приносять доходу, крім тієї її частини, яка забезпечує формування обов'язкових резервів; підтримка певного співвідношення між власними і залученими коштами; забезпечення одержання банком прибутку за рахунок залучення якомога «дешевших» ресурсів; забезпечення взаємозв'язку і взаємоузгодженості між депозитними операціями і операціями з видачі позик за їх строками та сумами; особливу увагу в процесі організації депозитних операцій приділяти строковим депозитам, які найбільшою мірою забезпечують підтримку ліквідності балансу банку; постійно намагатися, щоб резерви вільних (не залучених в активні операції) коштів на депозитних рахунках були мінімальними (резерв вільних банківських ресурсів визначається як різниця між залишками коштів на поточних та інших депозитних рахунках і величиною позичкової заборгованості); здійснювати заходи щодо розвитку банківських послуг і підвищення якості та культури обслуговування клієнтів, що буде сприяти залученню вільних грошових коштів; досягнення часової стабільності ресурсів банку; мінімізація ризиків, пов'язаних з проведенням пасивних операцій (насамперед відсоткового ризику та ризику незбалансованої ліквідності); мінімізація витрат за портфелем зобов'язань банку.

Встановлено, що управлінням депозитними операціями розуміти процес підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо здійснення керуючого впливу на комплекс заходів із залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб, який базується на виконанні основних функцій менеджменту – плануванні, організації, мотивації, контролю та регулювання.

Доведено, що запровадження та розширення інноваційних банківських послуг має поєднуватись із постійним вдосконаленням традиційних напрямів обслуговування клієнтів. У зв'язку з цим, за доцільне є реалізація логістичної схеми управління депозитними ресурсами в процесі впровадження заходів щодо системи стимулювання залучення коштів клієнтів.

У другому розділі *«Оцінювання ефективності процесу формування та використання депозитних ресурсів банків»* проведено аналіз сучасних тенденцій формування ресурсної бази вітчизняних банків; проведено моніторинг депозитних ресурсів банків; проведено оцінювання рівня використання депозитної бази в активні операції банків.

В даному розділі доведено, що незважаючи на суперечливість тенденцій розвитку української банківської системи протягом досліджуваного періоду, мала місце виражена тенденція до нарощування її потенціалу, про що, зокрема, свідчить зростання сукупних активів банківської системи. Так, якщо на кінець 2010 року активи українських банків склали 942,1 млрд грн, то за підсумками 2018 року їх величина склала 1359,7 млрд грн. Середньорічний приріст банківських активів протягом 2009-2018 років приблизно склав 100 млрд грн.

Загалом протягом 2009-2018 років банківська система України продемонструвала здатність до успішного залучення як коштів населення, так і коштів юридичних осіб. Зокрема, за період 2009-2018 років загальне збільшення залучених банками коштів склало 632,8 млрд грн.

Упродовж 2009-2018 років залучені банками кошти населення та юридичних осіб набувають особливого значення для розвитку вітчизняних банків: саме вони у цей період формують основу їх ресурсної бази. Так, якщо наприкінці 2009 року за рахунок залучених коштів сформовано 46,42% банківських активів в Україні, то у 2018 році питома вага вкладів у формуванні ресурсів української банківської системи досягла 89,13 %.

Основним елементом коштів фізичних осіб в банках України є строкові вклади населення: в 2015 р. вони займали 73,11 %, а у 2018 р., їх частка зменшилася та склала 54,43 %. Відповідно, кошти фізичних осіб на вимогу збільшили питому вагу: з 26,89 % в 2015 р. до 45,57 % в 2018 р. Частка коштів в іноземній валюті в обох елементах протягом аналізованого періоду лише зростала, проте якщо серед строкових депозитів її питома вага складала 74,35 %, то в структурі вкладів на вимогу – не більше 25,65 %.

Обсяги вкладів юридичних осіб протягом 2015-2018 рр. демонстрували стійку тенденцію до зростання, хоча у 2018 р. вони зменшилися на 147 754 млн грн. У структурі коштів юридичних осіб переважають кошти на вимогу, питома вага яких у 2018 р. склала 70,31 %, що на 4,17 % більше ніж у 2015 році. У розрізі валют вкладів простежується відповідна ситуація. Загальна тенденція вкладень в іноземній валюті також має напрямок до зменшення. Зазначене пов'язано із заходами Національного банку України щодо введення обмежень щодо обов'язкового продажу виручки, отриманої в іноземній валюті та оподаткування вкладів.

На формування депозитних ресурсів банків впливає обрана ними процентна політика. Середньозважена процентна ставка за кредитами банків України залежить від рівня облікової ставки, яка у свою чергу має тенденцію до збільшення. Найбільш високого значення процентні ставки за кредитами були у 2015 році, що пов'язано впершу чергу з підвищенням облікової ставки у цьому році в середньому до 25,31 %.

Якщо розглядати процентні ставки за депозитами юридичних осіб, то за депозитами залученими в іноземній валюті спостерігається стала тенденція до зниження. Так, у 2018 р. вона склала 2,25 %, а у 2013 р. – 5,87 %.

Розглядаючи процентні ставки залучення коштів фізичних осіб у розрізі валют, то слід зазначити, що найбільш привабливими є депозити у національній валюті.

Загальною метою банківської політики в цілому і депозитної політики банків є скорочення витрат, пов'язаних із залученням коштів, одержання прибутку від розміщення коштів вкладників, а також динамічний розвиток банку в напрямі збільшення обсягів і спектру послуг, що гарантує стабільність та зростання їх.

У 2018 році у порівнянні з 2017 роком діяльність банків була більш ефективна. Зазначене підтверджується значеннями рентабельності активів та капіталу, які за аналізований період досягли позитивного результату. Розмір процентної маржі має тенденцію до збільшення та відповідає рекомендовану значенню, це означає, що банки активно кредитує, рівень відсоткових ставок не знижується, а залучені ресурси стають дешевшими. Чистий спред протягом 2015-2018 років має тенденцію до збільшення і задовольняє рекомендованому значенню.

Аналіз показників ділової активності у частині активів показав, що рівень дохідних активів до 2018 знаходився на рівні рекомендованого значення. Стрімке зменшення показника до 49 % на 01.01.2019 р. свідчить про збільшення кількості банкрутств банків України. Кредитна активність банківської системи України має тенденцію до зростання. Значення показника хоча і збільшується та є значно нижчим за нормативне. Коефіцієнти інвестиційної активності мають позитивну тенденцію. Значення показників зростає, що свідчить про збільшення банківської рентабельності.

Аналіз показників ділової активності у частині пасивів засвідчив, що значно збільшилася активність залучення коштів в банківській системі України. Так, за 2018 рік залучення коштів збільшилося майже вдвічі. При нормативному значенні 0,70-0,85 ми бачимо значення 0,63.

В сучасних умовах кризи виникає необхідність збільшення залучених коштів банків, оскільки для збільшення свого ресурсного потенціалу банки повинні приділяти головну увагу мобілізації необхідної кількості ресурсів, але залучені та запозичені кошти не повинні перевищувати розміру власного капіталу банку більше ніж у дванадцять разів. Тому реалізація банком депозитної політики є ефективною саме в умовах розроблення банками антикризових заходів.

У третьому розділі **«Удосконалення теоретико-методичних засад управління депозитними ресурсами банків»** запропоновано науково-методичний підхід до прогнозування рівня банківських ресурсів; визначено теоретико-методичні підходи до управління депозитними ризиками; запропоновано використання комплексного підходу в управлінні депозитними ресурсами банків.

Доведено, що для встановлення взаємозв'язків між банківськими ресурсами та факторами, які на них впливають, найчастіше в практиці аналітичної роботи будують багатofакторну регресійну модель, в якій ресурси

комерційних банків розглядаються як результативна ознака. З метою отримання якісної та кількісної оцінки взаємозв'язків в багатофакторній моделі між результативною ознакою та обраними факторами, доцільно застосовувати саме кореляційно-регресійний аналіз, адже саме цей метод аналізу здатний оцінити вплив не тільки одного окремого фактору на результативну ознаку, а і цілої низки факторів, які впливають на формування банківських ресурсів в реальних умовах.

На основі даних фінансової звітності банків України за 2013-2018 рр., було побудовано багатофакторну регресійну модель ресурсів банків. В моделі результативною ознакою виступає обсяг банківських ресурсів. Серед всіх факторів, які впливають на результативну ознаку виділено розмір депозитного портфелю банків; розмір кредитного портфелю банків.

Зроблено висновок про те, що між формуванням банківських ресурсів та обраними чинниками депозитним та кредитним портфелем існує тісний кореляційний зв'язок.

Отримана модель відображає істотний взаємозв'язок обсягів депозитного і кредитного портфелів з обсягом ресурсів та за всіма статистичними критеріями (сукупний коефіцієнт детермінації, коефіцієнт кореляції, часткові коефіцієнти еластичності, р-значущості та інші) виявилась надійною, точною, адекватною, з достатньо тісними взаємозв'язками між факторами, які ввійшли в модель та розміром банківських ресурсів.

Обгрунтовано, що депозитний ризик слід розглядати з позицій клієнта та банку. Депозитний ризик банку розглядається як ймовірність недосягнення очікуваної величини депозитних ресурсів через несприятливий вплив екзогенних чи ендогенних чинників, як то, наприклад, через неефективне використання банком залучених депозитних ресурсів, переведення клієнтом своїх ресурсів в інший банк, дострокове вилучення клієнтом депозиту тощо. З позиції клієнта депозитний ризик розглядається як ймовірність неповернення всієї або ж частини суми вкладених коштів внаслідок погіршення платоспроможності чи взагалі банкрутства банку.

До основних проблем, що виникають у процесі управління депозитними ризиками банку віднесено: втрата довіри клієнтів до банківських установ на тлі нестабільної ситуації в банківському секторі та постійних процесів його реформування; складність прогнозування поведінки вкладника й передбачення можливих причин дострокового вилучення коштів або зміни банківської установи для обслуговування; відсутність можливостей урахування зовнішніх факторів формування депозитних ризиків, через використання існуючих моделей прогнозування рівня депозитного ризику банку, що базуються на аналізі середньоденних залишків депозитних коштів на рахунках; складність урахування сезонних факторів виникнення депозитних ризиків при їх прогнозуванні.

Управління депозитними ризиками передбачає підтримку прийнятних співвідношень прибутковості і ліквідності в процесі управління активами і пасивами банку, тобто мінімізацію можливих банківських втрат. Управління ризиками депозитного портфеля є процес мінімізації ризиків шляхом

передбачення, оцінки, вироблення стратегій управління і контролю з метою зменшення можливих втрат і підтримки прийнятних значень показників, які є індикаторами ефективності проведення депозитних операцій банку.

З цією метою визначено особливості змісту етапів управління депозитним ризиком окремого депозиту і депозитного портфеля.

Запропоновано систему показників для оцінки депозитного ризику, які стосуються ефективності проведеної банками депозитної політики та якістю управління депозитним портфелем.

У третьому розділі дипломної роботи визначено, що мета управління депозитними ресурсами банків полягає не в максимізації, а в оптимізації обсягу залучених депозитних ресурсів та їх узгодженні з ключовими цілями інших підсистем в контексті реалізації загальнобанківської стратегії в цілому за критеріями вартості, строковості та ризику.

Підтримка програм в межах маркетингової політики відносно цінових та нецінових методів залучення щодо депонування фізичних осіб з метою пропозиції індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, покращення якості обслуговування, підвищення зацікавлення фізичних і юридичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках банку.

Отже, найважливішим у реалізації депозитної політики банків залишається підвищення рівня економіки в країні, що визначає рівень життя та підприємницьку активність, а також відновлення та зростання рівня довіри населення до банківської системи України.

Доведено необхідність у подальшій реалізації банківського ритейлу за наступними напрямками: «платформізація» банківських послуг; використання аналітичних даних; нововведення; цільові групи та сегменти ринку; спрощення процесів у відділеннях і автоматизація процесів; ідентифікація; відповідність новим законодавчим нормам та їх модернізація; оптимізація бізнес-процесів і впровадження нових ІТ-технологій; підвищення ефективності і прибутковості філіальної мережі; удосконалення асортиментної стратегії банку одночасно з впровадженням більш жорстких умов управління ризиками; зацікавленість банків у використанні соціальних інтернет-мереж.

ВИСНОВКИ

У дипломній магістерській роботі розкрито та вирішено поставлені завдання, які полягають у теоретичному обґрунтуванні та методичному забезпеченні удосконалення методів та інструментів управління депозитними ресурсами банків. Основні висновки яких сформульовано наступним чином.

1. Доведено, що характерною рисою депозитних операцій є активна роль клієнта банку, який самостійно визначає розмір вкладу, тобто частину своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Тому вагоме місце в процесі управління депозитними операціями комерційного банку мають займати заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників. Порядність та чесність банку відносно клієнтів повинні бути нормою, навіть у найбільш несприятливих

ситуаціях для банківської діяльності.

2. Визначено класифікацію депозитних операцій, а саме: за економічною суттю; за суб'єктами; за секторами економіки, зважаючи на вид підприємства; за терміном, за вартістю, за нарахуванням відсотків, за місцем знаходження клієнта, за видом відкритого рахунку, за чутливістю до зміни процентних ставок, за стабільністю, за складністю управління, за валютою, за формою грошового обігу.

Визначено критерії впливу ресурсної бази на розвиток банківського бізнесу: виступає джерелом фінансування діяльності банку на початковій стадії його створення; сприяє діловим стосункам між клієнтами та комерційними банками; створює передумови з організації розрахунків в економіці країни, що поліпшує стан грошового обігу; сприяє зростанню капіталізації банків та виконанню вимог контролюючих органів; виступає інструментом підвищення довіри до банку; створює передумови для вигідних форм розрахунків для клієнтів.

Визначено етапи управління процесом залучення коштів на рахунки в банку: вибір стратегії банку на ринку депозитних послуг; визначення оптимальної структури депозитної бази та управління нею; розробка заходів з формування депозитних ресурсів банку.

3. Доведено, що депозитна політика – це складне економічне явище; її суть необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях. У широкому – депозитну політику комерційного банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності.

Під час формування депозитної політики потрібно врахувати інтереси всіх учасників цих відносин. Шляхи врахування таких інтересів відображає модель формування депозитної політики. Депозитна діяльність банків кореляційно залежить від обраної концепції формування та реалізації депозитної політики. В основі формування депозитної політики лежать як загальні, так і специфічні принципи.

4. Встановлено, що управлінням депозитними операціями розуміти процес підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо здійснення керуючого впливу на комплекс заходів із залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб, який базується на виконанні основних функцій менеджменту – плануванні, організації, мотивації, контролю та регулювання.

Доведено, що запровадження та розширення інноваційних банківських послуг має поєднуватись із постійним вдосконаленням традиційних напрямів обслуговування клієнтів. У зв'язку з цим, за доцільне є реалізація логістичної схеми управління депозитними ресурсами в процесі впровадження заходів щодо системи стимулювання залучення коштів клієнтів.

5. Визначено, що незважаючи на суперечливість тенденцій розвитку

української банківської системи протягом досліджуваного періоду, мала місце виражена тенденція до нарощування її потенціалу, про що, зокрема, свідчить зростання сукупних активів банківської системи. Так, якщо на кінець 2010 року активи українських банків склали 942,1 млрд грн, то за підсумками 2018 року їх величина склала 1359,7 млрд грн. Середньорічний приріст банківських активів протягом 2009-2018 років приблизно склав 100 млрд грн.

Загалом протягом 2009-2018 років банківська система України продемонструвала здатність до успішного залучення як коштів населення, так і коштів юридичних осіб. Зокрема, за період 2009-2018 років загальне збільшення залучених банками коштів склало 632,8 млрд грн.

6. Упродовж 2009-2018 років залучені банками кошти населення та юридичних осіб набувають особливого значення для розвитку вітчизняних банків: саме вони у цей період формують основу їх ресурсної бази. Так, якщо наприкінці 2009 року за рахунок залучених коштів сформовано 46,42% банківських активів в Україні, то у 2018 році питома вага вкладів у формуванні ресурсів української банківської системи досягла 89,13 %.

7. Основним елементом коштів фізичних осіб в банках України є строкові вклади населення: в 2015 р. вони займали 73,11 %, а у 2018 р., їх частка зменшилася та склала 54,43 %. Відповідно, кошти фізичних осіб на вимогу збільшили питому вагу: з 26,89 % в 2015 р. до 45,57 % в 2018 р. Частка коштів в іноземній валюті в обох елементах протягом аналізованого періоду лише зростала, проте якщо серед строкових депозитів її питома вага складала 74,35 %, то в структурі вкладів на вимогу – не більше 25,65 %.

8. На формування депозитних ресурсів банків впливає обрана ними процентна політика. Середньозважена процентна ставка за кредитами банків України залежить від рівня облікової ставки, яка у свою чергу має тенденцію до збільшення. Найбільш високого значення процентні ставки за кредитами були у 2015 році, що пов'язано впершу чергу з підвищенням облікової ставки у цьому році в середньому до 25,31 %.

9. У 2018 році у порівнянні з 2017 роком діяльність банків була більш ефективна. Зазначене підтверджується значеннями рентабельності активів та капіталу, які за аналізований період досягли позитивного результату. Розмір процентної маржі має тенденцію до збільшення та відповідає рекомендовану значенню, це означає, що банки активно кредитує, рівень відсоткових ставок не знижується, а залучені ресурси стають дешевшими. Чистий спред протягом 2015-2018 років має тенденцію до збільшення і задовольняє рекомендованому значенню. Аналіз показників ділової активності у частині активів показав, що рівень дохідних активів до 2018 знаходився на рівні рекомендованого значення. Стрімке зменшення показника до 49 % на 01.01.2019 р. свідчить про збільшення кількості банкрутств банків України. Кредитна активність банківської системи України має тенденцію до зростання. Значення показника хоча і збільшується та є значно нижчим за нормативне. Коефіцієнти інвестиційної активності мають позитивну тенденцію. Значення показників зростає, що свідчить про збільшення банківської рентабельності.

Аналіз показників ділової активності у частині пасивів засвідчив, що значно збільшилася активність залучення коштів в банківській системі України. Так, за 2018 рік залучення коштів збільшилося майже вдвічі. При нормативному значенні 0,70-0,85 ми бачимо значення 0,63.

10. Доведено, що для встановлення взаємозв'язків між банківськими ресурсами та факторами, які на них впливають, найчастіше в практиці аналітичної роботи будують багатофакторну регресійну модель, в якій ресурси комерційних банків розглядаються як результативна ознака. З метою отримання якісної та кількісної оцінки взаємозв'язків в багатофакторній моделі між результативною ознакою та обраними факторами, доцільно застосовувати саме кореляційно-регресійний аналіз, адже саме цей метод аналізу здатний оцінити вплив не тільки одного окремого фактору на результативну ознаку, а і цілої низки факторів, які впливають на формування банківських ресурсів в реальних умовах.

На основі даних фінансової звітності банків України за 2013-2018 рр., було побудовано багатофакторну регресійну модель ресурсів банків. В моделі результативною ознакою виступає обсяг банківських ресурсів. Серед всіх факторів, які впливають на результативну ознаку виділено розмір депозитного портфелю банків; розмір кредитного портфелю банків. Отримана модель відображає істотний взаємозв'язок обсягів депозитного і кредитного портфелів з обсягом ресурсів та за всіма статистичними критеріями (сукупний коефіцієнт детермінації, коефіцієнт кореляції, часткові коефіцієнти еластичності, р-значущості та інші) виявилась надійною, точною, адекватною, з достатньо тісними взаємозв'язками між факторами, які ввійшли в модель та розміром банківських ресурсів.

11. Обґрунтовано, що депозитний ризик слід розглядати з позицій клієнта та банку. Депозитний ризик банку розглядається як ймовірність недосягнення очікуваної величини депозитних ресурсів через несприятливий вплив екзогенних чи ендогенних чинників, як то, наприклад, через неефективне використання банком залучених депозитних ресурсів, переведення клієнтом своїх ресурсів в інший банк, дострокове вилучення клієнтом депозиту тощо. З позиції клієнта депозитний ризик розглядається як ймовірність неповернення всієї або ж частини суми вкладених коштів внаслідок погіршення платоспроможності чи взагалі банкрутства банку. До основних проблем, що виникають у процесі управління депозитними ризиками банку віднесено: втрата довіри клієнтів до банківських установ на тлі нестабільної ситуації в банківському секторі та постійних процесів його реформування; складність прогнозування поведінки вкладника й передбачення можливих причин дострокового вилучення коштів або зміни банківської установи для обслуговування; відсутність можливостей урахування зовнішніх факторів формування депозитних ризиків, через використання існуючих моделей прогнозування рівня депозитного ризику банку, що базуються на аналізі середньоденних залишків депозитних коштів на рахунках; складність урахування сезонних факторів виникнення депозитних ризиків при їх прогнозуванні.

12. Управління депозитними ризиками передбачає підтримку прийнятних співвідношень прибутковості і ліквідності в процесі управління активами і пасивами банку, тобто мінімізацію можливих банківських втрат. Управління ризиками депозитного портфеля є процес мінімізації ризиків шляхом передбачення, оцінки, вироблення стратегій управління і контролю з метою зменшення можливих втрат і підтримки прийнятних значень показників, які є індикаторами ефективності проведення депозитних операцій банку. З цією метою визначено особливості змісту етапів управління депозитним ризиком окремого депозиту і депозитного портфеля. Запропоновано систему показників для оцінки депозитного ризику, які стосуються ефективності проведеної банками депозитної політики та якістю управління депозитним портфелем.

13. Обґрунтовано, що мета управління депозитними ресурсами банків полягає не в максимізації, а в оптимізації обсягу залучених депозитних ресурсів та їх узгодженні з ключовими цілями інших підсистем в контексті реалізації загальнобанківської стратегії в цілому за критеріями вартості, строковості та ризику.

Доведено необхідність у подальшій реалізації банківського ритейлу за наступними напрямками: «платформізація» банківських послуг; використання аналітичних даних; нововведення; цільові групи та сегменти ринку; спрощення процесів у відділеннях і автоматизація процесів; ідентифікація; відповідність новим законодавчим нормам та їх модернізація; оптимізація бізнес-процесів і впровадження нових ІТ-технологій; підвищення ефективності і прибутковості філіальної мережі; удосконалення асортиментної стратегії банку одночасно з впровадженням більш жорстких умов управління ризиками; зацікавленість банків у використанні соціальних інтернет-мереж.

АНОТАЦІЯ

Коробченко М.О., «Управління депозитними ресурсами банків»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072
Фінанси, банківська справа, та страхування» за магістерською програмою «Управління
діяльністю банків на фінансовому ринку»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес управління депозитними ресурсами банків.

У роботі розглядаються теоретичні підходи до визначення сутності депозитних ресурсів банків; визначено місце депозитної політики банків як елемента системи управління депозитними ресурсами; охарактеризовано систему управління депозитними ресурсами банків; досліджено сучасні тенденції формування ресурсної бази вітчизняних банків; проведено моніторинг депозитних ресурсів банків; оцінено рівень використання депозитної бази в активні операції банків; запропоновано науково-методичний підхід до прогнозування рівня банківських ресурсів; удосконалено теоретико-методичні підходи до управління депозитними ризиками; запропоновано комплексний підхід до управління депозитними ресурсами банків.

Ключові слова: депозитні ресурси, управління депозитними ресурсами, банк, депозитний ризик, ділова активність, капітал, банківські ресурси.

ANNOTATION

Korobchenko M.O., «Management of deposit resources of banks»,
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, Banking, and Insurance» under the program
«Managing the activities of banks in the financial market»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

The Master's qualification work consists of three sections. The object of study is the process of managing banks' deposit resources.

The paper deals with theoretical approaches to determining the nature of banks' deposit resources; the place of banks' deposit policy as an element of the deposit resources management system is determined; the system of management of deposit resources of banks is characterized; the modern tendencies of formation of the resource base of domestic banks are investigated; banks' deposit resources were monitored; the level of use of the deposit base for active banking operations is estimated; a scientific-methodical approach to forecasting the level of banking resources is proposed; theoretical and methodological approaches to deposit risk management have been improved; a comprehensive approach to managing banks' deposit resources is proposed.

Keywords: deposit resources, management of deposit resources, bank, deposit risk, business activity, capital, banking resources.